

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο χωρίς σχετική άδεια του Εκδότη

This publication has been financed by the Council of Europe. It is published as part of the Symposium for the 15th Anniversary of The Greek Ombudsman, which took place on 12 and 13 November 2013 at the Auditorium of the Acropolis Museum in Athens and was co-organised by The Greek Ombudsman and the Council of Europe. The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the Council of Europe.

Η παρούσα έκδοση χρηματοδοτήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Αποτελεί δημοσίευση πρακτικών της διημερίδας για τα 15 χρόνια λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη, η οποία έλαβε χώρα στις 12 και 13 Νοεμβρίου 2013 στο Αμφιθέατρο του Μουσείου Ακρόπολης στην Αθήνα και συνδιοργανώθηκε από τον Συνήγορο του Πολίτη και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Οι απόψεις που εκφράζονται στον παρόντα τόμο ουδώς μπορεί να θεωρηθεί ότι απηχούν την επίσημη άποψη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

ISBN: 978-960-02-3071-0

Copyright © 2014: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΕΒΕ

Νικητάρα 2, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 210 38.22.469, 210 38.38.020

Fax: 210 38.09.150

site: www.papazisi.gr.

e-mail: sales@papazisi.gr

Προεκτύπωση: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΓΡΑΜΜΑ»
Πληκτρολόγηση, Σελιδοποίηση,
Ψηφιοποίηση βιβλίων, Ηλεκτρονικές υπηρεσίες
Ζωοδόχου Πηγής 31, 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 210 38.07.703

Συνήγορος του Πολίτη: 15 χρόνια λειτουργίας

The Greek Ombudsman: 15th anniversary

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ 12 ΚΑΙ 13 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2013
με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης

Conference minutes of 12-13.11.2013
With the support of the Council of Europe

Επιμέλεια: *Μιχάλης Τσαπόγας - Χρύσα Χατζή*
Editing: *Michael Tsapogas - Chrysi Hatz*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ
Papazisis Publications

ΑΘΗΝΑ 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	11
Νικηφόρος Διαιμαντούρος, τ. Ευρωπαϊός Διαιμεσολαβητής Ο θεσμός του ombudsman	13
Summary in English	21
Καλλιόπη Σπανού, Συνήγορος του Πολίτη Ανάδρομή στη 15ετία λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη	23
Calliope Spanou, Greek Ombudsman 15 years of the Greek Ombudsman: an overview	33
ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	
ΘΕΣΜΙΚΑ ΑΝΤΙΒΑΡΑ ΚΑΙ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ	
Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	
Νίκος Αλιβιζάτος, Καθηγητής Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών Ο Συνήγορος και ο συντακτικός νομοθέτης	45
Summary in English	52
Αθανάσιος Ράντος, Αντιπρόεδρος Συμβουλίου της Επικρατείας Ο Συνήγορος και η Δικαιοσύνη	54
Summary in English	58
M.Nihat Ömeroğlu, Chief Ombudsman of Turkey The dynamics of a new Ombudsman institution	60
Περίληψη	64
Saša Janković, Protector of Citizens of the Republic of Serbia The Ombudsman in a new democracy	65
Περίληψη	69

José de Faria Costa, Ombudsman of Portugal	71
The Ombudsman and the crisis of the Nation-State	
Περίληψη	76
ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	
ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	
Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΩΣ ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ	
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ	
Alex Brenninkmeijer, Ombudsman of The Netherlands	79
Beyond conflict, mediation in Dutch ombudsman practice	
Περίληψη	85
Catherine de Bruecker, Federal Ombudsman of Belgium	86
Appealing to the Ombudsman ... a vehicle for citizen participation!	
Περίληψη	90
Γιώργος Δελλής, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών	92
Διαμεσολάβηση στις διοικητικές διαφορές	
Summary in English	101
Ιωάννης Σαγιάς, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη	103
Οι προκλήσεις της διαμεσολάβησης για τον Συνήγορο του Πολίτη	
Προσεγγίσεις της εξέλιξης του διαμεσολαβητικού του έργου	
Summary in English	109
Ρένα Παπαδάκη, ειδικός επιστήμονας στο Συνήγορο του Πολίτη	110
Παρέμβαση: Οι προκλήσεις της διαμεσολάβησης σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης	
Summary in English	116
Κυριακή Ανδρικάκη, ειδικός επιστήμονας στο Συνήγορο του Πολίτη	117
Παρέμβαση: Οι προκλήσεις της διαμεσολάβησης σε θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης- δημοτικής φορολογίας	
Summary in English	122

1 Οι παρεμβάσεις αποτελούν προϊόν συλλογικής εργασίας των ειδικών επιστημόνων της Αρχής.

Έλενα Σταμπούλη- Αιμιλία Λιάσκα, ειδικοί επιστήμονες στο Συνήγορο του Πολίτη	122
Παρέμβαση: Οι προκλήσεις της διαμεσολάβησης σε θέματα ποιότητας ζωής	
Summary in English	129
ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	
ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	
Η ΕΓΓΥΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	
Ulrich Bunjes, Special Policy Advisor, Directorate General for Democracy, Council of Europe	131
Combating racial discrimination – what is new?	
Περίληψη	139
Γιάννης Δημητρακόπουλος, Διευθυντής του Τμήματος Ισότητας & Δικαιωμάτων του Πολίτη του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)	140
Ρατσισμός και ξενοφοβία, πρόκληση στις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ο ρόλος των θεσμικών φορέων	
Summary in English	147
Riccardo Priore, Department of the European Social Charter, Directorate of Human Rights, Council of Europe	148
Social Rights and the Council of Europe	
Περίληψη	155
Βασίλης Καρύδης, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη	155
Προστασία δικαιωμάτων και καταπολέμηση διακρίσεων: ο ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη	
Summary in English	159
Αλεξάνδρα Μοσχολούλου-Νίκη Μπαφέ, ειδικοί επιστήμονες στο Συνήγορο του Πολίτη	160
Παρέμβαση: Το δικαίωμα των παιδιών στην εκπαίδευση	
Summary in English	166

Μαρία Βουτσίνου , ειδικός επιστήμονας στο Συνήγορο του Πολίτη Παρέμβαση: Ο Συνήγορος και η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	169
Summary in English	181
Χριστίνα Αγγέλη , ειδικός επιστήμονας στο Συνήγορο του Πολίτη Παρέμβαση: Ζητήματα ίσης μεταχείρισης των φύλων στην εργασία	183
Summary in English	188
ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	
ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	
Συντονιστής: Αναστάσιος-Ιωάννης Μεταξάς , Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Αθηνών	189
Συμμετέχοντες:	
Νικηφόρος Διαμαντούρος , τ.Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής Γιώργος Καμίνης , Δήμαρχος Αθηναίων, τ.Συνήγορος του Πολίτη Καλλιόπη Σπανού , Συνήγορος του Πολίτη Κωνσταντίνος Μενουδάκος , Επίτιμος Πρόεδρος Συμβουλίου της Επικρατείας	
Μαρία Κατσουνάκη , δημοσιογράφος Παύλος Τσίμας , δημοσιογράφος	
Βιογραφικά στοιχεία συγγραφέων	213
About the authors	224
Συνομογραφίες	235
Παράρτημα:	237
Πρόγραμμα διημερίδας 15 χρόνων Συνηγόρου του Πολίτη Agenda of the conference on the 15 th Anniversary of the Greek Ombudsman	

Εισαγωγή

Το 2013 ο Συνήγορος του Πολίτη συμπλήρωσε 15 χρόνια λειτουργίας στη Ελλάδα. Για τους συνεργάτες μου κι εμένα, που είχα την τιμή να εκλεγεί Συνήγορος του Πολίτη από τη διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής το Μάιο του 2011 και να έχω διατελέσει Βοηθός Συνήγορος ήδη από το 2009, ήταν προφανές ότι η επέτειος αυτή δεν ήταν απλώς μια αφορμή εορτασμού αλλά μια ευκαιρία ουσιαστικού προβληματισμού για τον θεσμό του Ombudsman. Με δεδομένο ότι η Ανεξάρτητη αυτή Αρχή καλείται να προστασίσει και να ενδυναμώσει το κράτος δικαίου σε μια περίοδο βαθιάς πλάτων οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

Θα ήθελα από τη θέση αυτή να ευχαριστήσω το Συμβούλιο της Ευρώπης και ιδίως τη Διεύθυνση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που στηρίζοντας την πρωτοβουλία μας να διοργανώσουμε διήμερη εκδήλωση στην Αθήνα για να μοιραστούμε τον προβληματισμό για την διαχρονική αποστολή και τις νέες προκλήσεις και απαιτήσεις για τον θεσμό του Ombudsman, μαζί με εκπροσώπους ομόλογων θεσμών από άλλες χώρες. Τις εργασίες της διημερίδας, που διεξήχθη στις 12 και 13 Νοεμβρίου 2013 στην Αθήνα, άνοιξε ο Πρόεδρος της Βουλής, Ευάγγελος Μεϊμαράκης, χαιρετισμό απηύθυνε επίσης ο Υπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Κυριάκος Μητσοτάκης και ακολούθησαν εισηγήσεις και γονιμές συζητήσεις με την παρουσία πρώην Προθυπουργών, παλαιών και νέων μελών της Κυβέρνησης κι εκπροσώπων της Βουλής. Στις συζητήσεις συμμετείχαν ο μέχρι πρότινος Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής αλλά και πρώτος Συνήγορος του Πολίτη στην Ελλάδα Νικηφόρος Διαμαντούρος, ο διάδοχός του και νυν Δήμαρχος Αθηναίων Γιώργος Καμίνης, οι Βοηθοί Συνήγοροι και τα στελέχη της Αρχής, επικεφαλής ομόλογων θεσμών Ombudsman από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ανώτατοι δικαστές, πανεπιστημιακοί καθηγητές, εκπρόσωποι του Συμβουλίου της Ευρώπης και ευρωπαϊκών οργάνων, καθώς και στελέχη της διοίκησης.

Τα ερωτήματα που τέθηκαν είναι αποκαλυπτικά για τους άξονες του προβληματισμού μας. Ποιός ο ρόλος του θεσμού του Ombudsman σε ένα